

**РЕПУБЛИКА СРБИЈА
УПРАВА ЗА ЈАВНЕ НАБАВКЕ**

**ИЗВЕШТАЈ О ЈАВНИМ НАБАВКАМА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ
ЗА 2012. ГОДИНУ**

**Београд
5. април 2013. године**

**РЕЗУЛТАТИ АНАЛИЗЕ ИЗВЕШТАЈА О ЗАКЉУЧЕНИМ УГОВОРИМА О ЈАВНИМ
НАБАВКАМА И СПРОВЕДЕНИМ ПОСТУПЦИМА ЈАВНИХ НАБАВКИ
У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ ЗА 2012. ГОДИНУ**

На основу члана 96. став 1. Закона о јавним набавкама («Службени гласник Републике Србије», бр. 116/08), Управа за јавне набавке је, на основу појединачних, тромесечних извештаја наручилаца припремила збирни, годишњи извештај о јавним набавкама у Републици Србији, ради достављања Влади.

За период 1. јануар - 31. децембар 2012. године, наручиоци су Управи доставили извештаје за 83.487 јавних набавки, чија укупна вредност износи 297.345.078.000 динара. Број евидентираних закључених уговора се смањило током десет година, тако да је њихов број у 2012. години износио 36% укупног броја закључених уговора у 2003. години. Истовремено се повећавала укупна вредност евидентираних набавки, тако да је она утростручена у 2012. години у односу на 2003. годину. Поменуте две тенденције указују на то да је долазило до значајног укрупњавања набавки, што је регистровано праћењем просечне вредности уговора током протеклих девет година (Табела 1).

Табела 1

Упоредни преглед закључених уговора о јавним набавкама по годинама					
Уговори	2002.*	2003.	2004.	2005.	2006.
Укупан број	71.292	231.661	215.815	148.758	152.485
Укупна вредност (у хиљадама динара)	13.928.272	98.777.652	109.282.212	124.753.207	168.914.947
Просечна вредност (у хиљадама динара)	195	426	506	838	1.108

Упоредни преглед закључених уговора о јавним набавкама по годинама						
Уговори	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Укупан број	122.587	109.910	91.992	83.693	111.249	83.487
Укупна вредност (у хиљадама динара)	187.559.752	234.028.744	190.655.028	273.055.306	293.324.810	297.345.078
Просечна вредност (у хиљадама динара)	1.530	2.129	2.073	3.263	2.637	3.562

*Извештаји су обухватили период 13. јул – 31. децембар, без локалне самоуправе

Тако је просечна вредност јавне набавке у 2012. години достигла највишу вредност од 3,5 милиона динара за читав посматрани период. Из табеле 1 се види да је процес укрупњавања јавних набавки интензиван током последњих пет година, почев од 2008. године.

Табела 2

Закључени уговори о јавним набавкама у 2012. години				
Квартали Уговори	Први квартал	Други квартал	Трећи квартал	Четврти квартал
Укупан број	20.602	28.730	17.439	16.704
Укупна вредност (у хиљадама динара)	74.988.140	97.839.600	56.505.015	67.994.357
Просечна вредност (у хиљадама динара)	3640	3405	3.240	4.071

Подаци из табеле 2 показују да је у другој половини 2012. године дошло до значајнијег смањивања издатака за јавне набавке у односу на прву половину године: у првој половини године потрошено је 173 милијарде динара, а у другој половини године 124 милијарде динара, што је за 49 милијарди динара мање, односно за 28%.

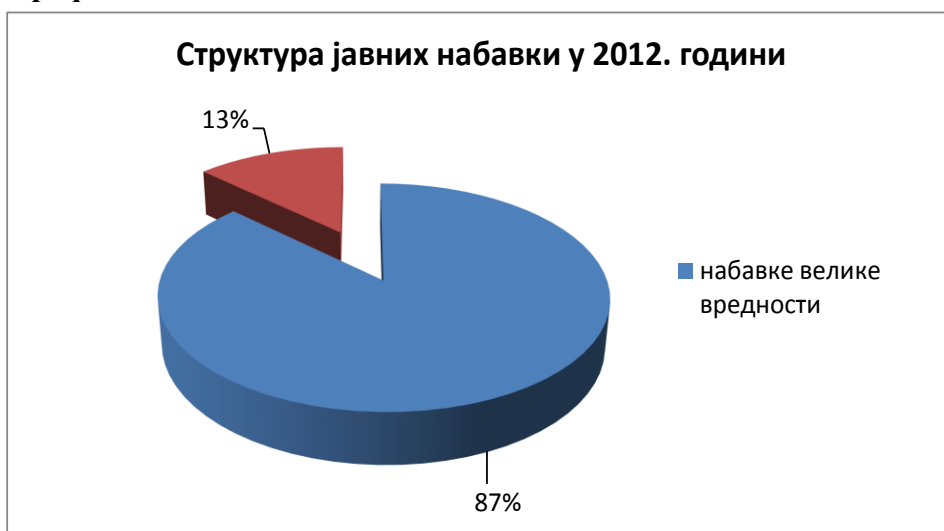
У укупној вредности закључених уговора, 87% чине уговори велике вредности¹ који се додељују по стриктно дефинисаној процедури прописаној Законом, док су набавке мале вредности (између 331.000 и 3.311.000 динара на годишњем нивоу) које се спроводе по поједностављеној процедури, учествовале са 13% (Табела 3, Графикон 1).

Табела 3

Вредност јавних набавки велике и мале вредности у 2012. години	
Врста јавне набавке	Вредност јавних набавки (у хиљадама динара)
Набавке велике вредности	258.031.791
Набавке мале вредности	39.313.287
Укупно	297.345.078

¹ Термином «јавне набавке велике вредности» означене су све јавне набавке чија вредност, на годишњем нивоу, прелази 3.311.000 динара.

Графикон 1

Горња граница за набавке мале вредности добро дефинисана, имајући у виду да је однос између великих и малих набавки био стабилан током протеклог периода (Табела 4), са ниским учешћем набавки мале вредности у укупној вредности јавних набавки. Овоме треба додати и да се учешће набавки мале вредности смањило, током посматраног периода, са 17% у 2002. години на 13% у 2012. години, односно за 1/4. Процедура за спровођење јавне набавке мале вредности уређена је посебним подзаконским актом, чиме се осигурава примена основних начела јавних набавки и подиже степен стандардизације и типизације процедура јавних набавки мале вредности међу наручиоцима.

Табела 4

Упоредни преглед вредносне структуре јавних набавки (у %)

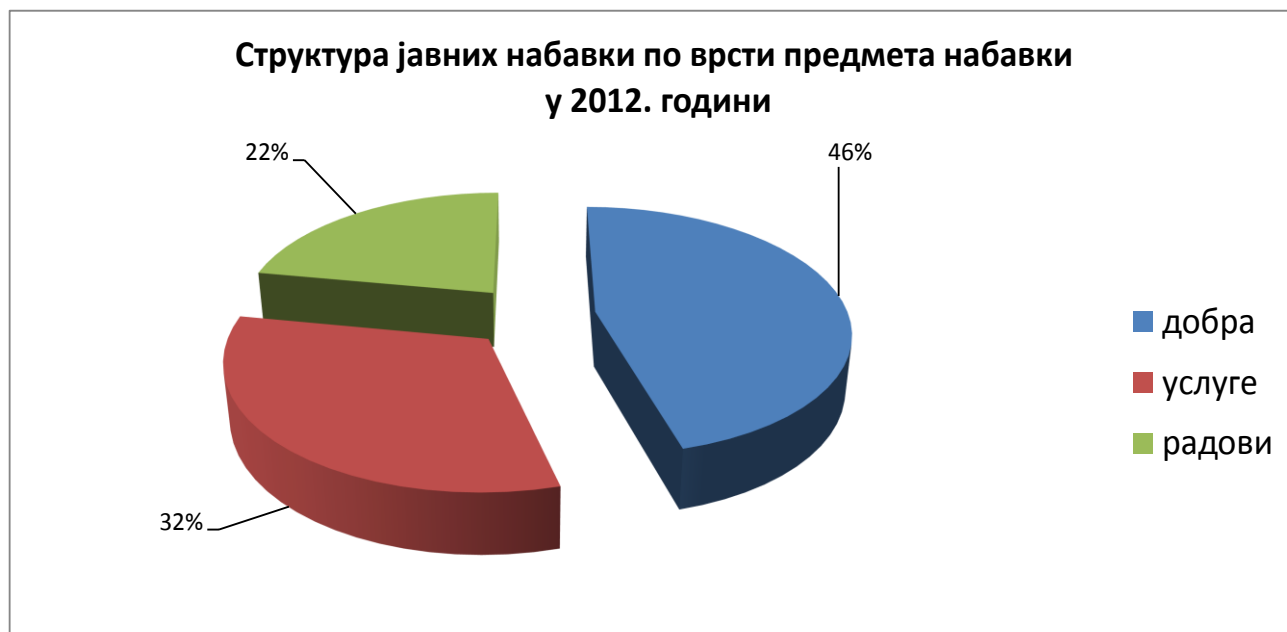
Година	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Набавке велике вредности	83	88	86	86	86	85	85	85	88	86	87
Набавке мале вредности	17	12	14	14	14	15	15	15	12	14	13

Посматрано по предмету набавке, у структури укупне вредности набавки у 2012. години, доминирају добра са 46%, следе услуге са 32% и радови са 22% (Табела 5, Графикон 2).

Табела 5

Јавне набавке по врсти предмета у 2012. години	
Врста предмета	Вредност набавки (у хиљадама динара)
добра	136.228.935
услуге	95.319.412
радови	65.796.731

Графикон 2

Током периода 2007-2012. година, дошло је до смањења учешћа добара за 6%, док су услуге готово утростручиле учешће (са 12 на 32%). Удео радова је значајно смањен у 2012. години не само у односу на 2007. годину (са 36% на 22%), већ и у односу на претходну, 2011. годину за читаву 1/3, са 33% на 22% (Табела 6). На тај начин су радови, у 2012. години, по први пут по вредности били мањи од услуга у читавом посматраном периоду.

Табела 6

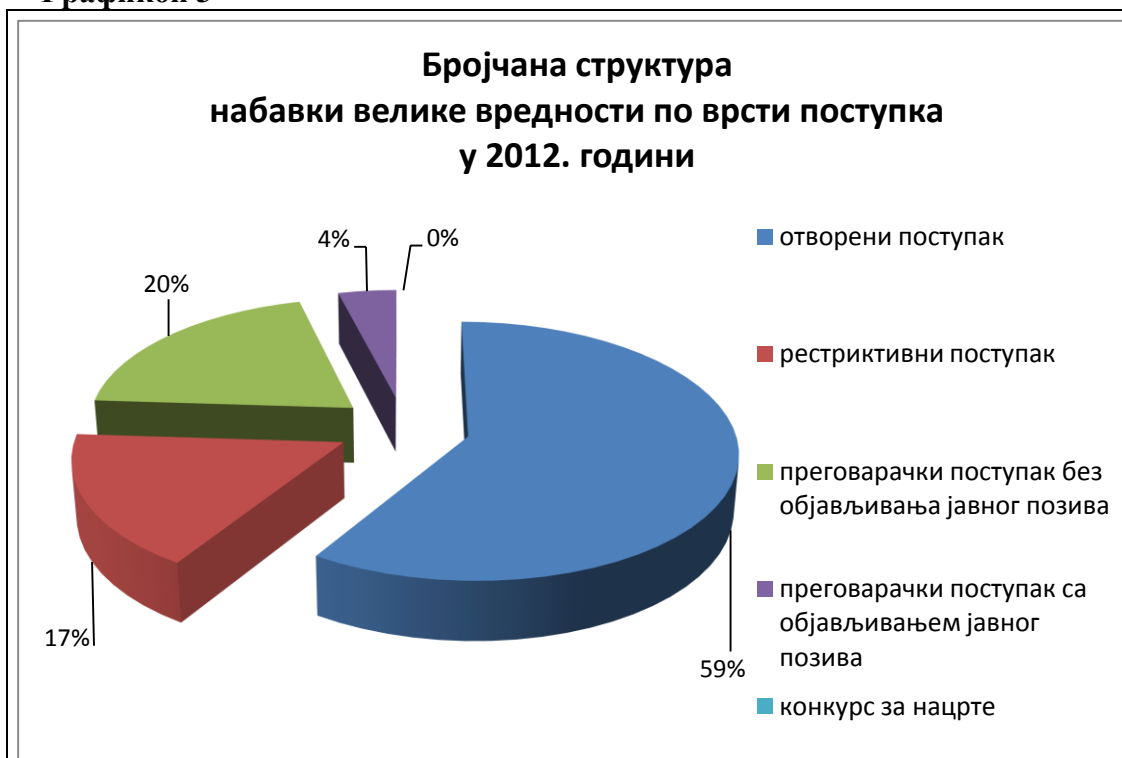
Упоредни преглед вредносне структуре јавних набавки по врсти предмета (у %)											
Врста предмета	2002. година	2003. година	2004. година	2005. година	2006. година	2007. година	2008. година	2009. година	2010. година	2011. година	2012. година
Добра	59	60	60	54	52	52	49	51	43	46	46
Услуге	5	9	12	13	12	12	14	23	27	21	32
Радови	36	31	28	33	36	36	37	26	30	33	22

Јавне набавке добара, услуга и радова реализоване су претежно кроз отворени поступак коме је својствен највиши степен транспарентности и конкуренције у поређењу са осталим поступцима (Табела 7, Графикон 3).

Табела 7

Јавне набавке велике вредности по врстама поступака у 2012. години (у хиљадама динара)				
Врста поступка	Број набавки	Процењена вредност	Уговорена вредност	Уговорена вредност са ПДВ
отворени поступак	20.414	160.076.780	144.891.677	164.992.328
рестриктивни поступак	5.795	27.528.632	24.859.874	29.052.037
преговарачки поступак без објављивања јавног позива	6.668	75.262.724	72.793.968	82.568.513
преговарачки поступак са објављивањем јавног позива	1.231	16.914.581	15.480.771	17.531.795
конкурс за нацрте	5	5.340	5.501	6.195
укупно за период	34.113	279.788.057	258.031.791	294.150.868

Графикон 3

Отворени и рестриктивни поступак, које карактерише објављивање јавног позива и одсуство ограничења понуђачима да конкуришу за добијање посла, заједно узевши, учествују са 76% у укупном броју закључених уговора о јавним набавкама у 2012. години. Овај проценат учешћа тзв. конкурентних поступака чија су обележја пуна транспарентност и неограничавање конкуренције за добијање посла, значи да Србија има највиши рејтинг (А), према методологији Светске банке, што се

може видети из Прилога 1². Наиме, рејтинг А добија се када је учешће конкурентних поступака између 75% и 100%.

Међутим број уговора закључених у преговарачком поступку без претходног објављивања је висок (20%) и налази се унутар опсега од 19 до 27% који се успоставио током последњих осам година (Табела 8). Овај проценат би свакако требало смањивати у будућности, посебно ако се има у виду да је 2003. године учешће овог нетранспарентног и неконкурентног поступка износило свега 13%.

Табела 8

Упоредни преглед бројчане структуре јавних набавки велике вредности по врсти поступка (у %)											
Врста поступка	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
отворени поступак	28	60	50	49	47	45	42	53	59	57	59
рестриктивни поступак	8	19	26	24	26	27	28	23	18	17	17
преговарачки поступак без објављивања јавног позива	63	13	19	22	23	25	27	21	19	21	20
преговарачки поступак са објављивањем јавног позива	1	7	5	5	4	3	3	3	4	5	4
конкурсе за нацрте	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Табела 9

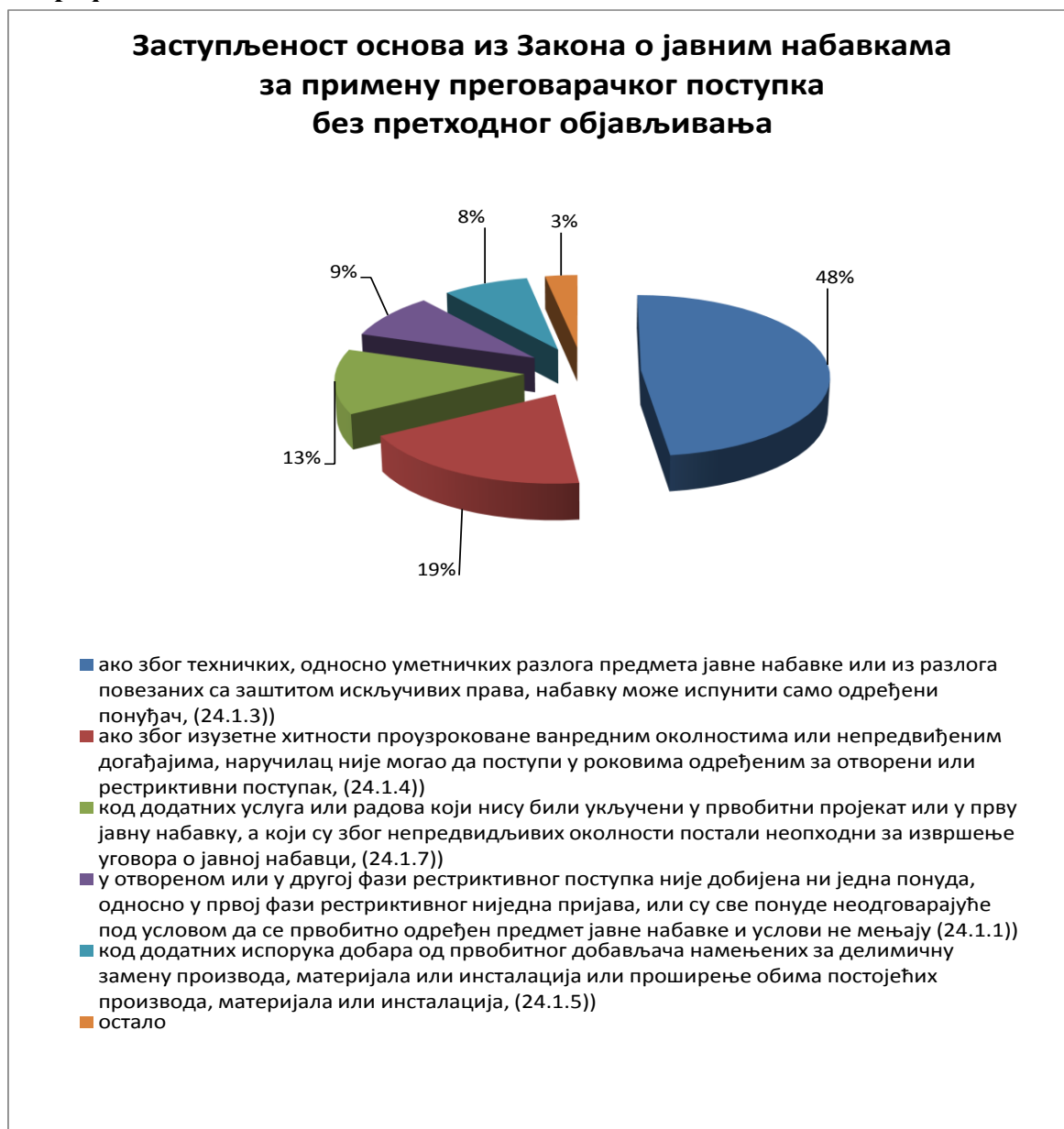
Упоредни преглед вредносне структуре јавних набавки велике вредности по врсти поступка (у %)											
Врста поступка	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
отворени поступак	45	63	50	45	43	35	35	43	57	54	56
рестриктивни поступак	25	12	18	20	20	25	30	18	12	16	10
преговарачки поступак без објављивања јавног позива	30	23	28	32	33	37	33	31	24	25	28
преговарачки поступак са објављивањем јавног позива	0	2	3	3	4	3	2	8	7	5	6
конкурсе за нацрте	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0

Посматрано по вредности уговора (Табела 9), удео конкурентних поступака износи 66%, док је удео преговарачког поступка без претходног објављивања 28%. Јасно је да се морају уложити значајни напори да би се удео конкурентних поступака повећао и по вредности.

² Прилог 1: ПЕФА (Public Expenditure and Financial Accountability) документ: «Оквир за мерење перформанси» (Performance Measurement Framework) из јуна 2005. године, стр. 38-9.

Најчешћи основи за примену преговарачког поступка без претходног објављивања у 2012. години приказани су на Графикону 4.

Графикон 4

Произлази да је, готово у половини случајева (48%), основ за преговарање била заштита искључивих права и „технички, односно уметнички разлози“ због којих је набавку могао испунити само један понуђач. Овај основ карактерише одсуство било какве конкуренције јер се преговара са само једним понуђачем, што наручиоца ставља у најмање повољан положај.

За овакве случајеве, Закон је био предвидео решење да је наручилац у обавези да, у „Службеном гласнику Републике Србије“ и на Порталу јавних набавки објави одлуку да је изабрао најповољнијег понуђача са којим намерава да закључи уговор, уз навођење шта је предмет набавке и конкретног разлога зашто је само одабрани понуђач у стању да испуни дату набавку. При томе, понуђачима је

био остављен законски рок од 8 дана од дана објављивања обавештења у „Службеном гласнику РС“ да уложи жалбу наручиоцу, уколико сматрају да и они могу испунити дату јавну набавку, а не само одабрани понуђач, и самим тиме да зауставе поступак набавке, док се не донесе коначна одлука. Међутим, уколико нико од понуђача не уложи жалбу, наручилац по истеку рока од 8 дана може да закључи уговор, без обзира на стварну оправданост примене преговарачког поступка и избора одређеног понуђача.

С обзиром да овај основ за преговарање има доминантан удео у односу на остале основе, може се закључити да понуђачи, у 2012. години, нису користили овај ефикасан механизам за спречавање закључивања уговора који им је тада важећи Закон био ставио на располагање.

Следећи основ, посматрано по релативном значају, била је „хитност“ (заступљена у 19% случајева), коме наручиоци прибегавају у условима „ванредних околности и неподвижених догађаја“. С обзиром на то да се уговор закључује по убрзаној процедури, наручилац је у обавези да, у року од три дана од избора најповољније понуде, достави Управи за јавне набавке извештај о спроведеном поступку, као и образложење ванредних околности и неподвижених догађаја који су га спречили да примени отворени или рестриктивни поступак. С тим у вези, Управа је уочила постојање неправилности у спроведеним поступцима „по хитности“ укупне вредности од 8.439.937.183 динара.

Уочене неправилности се односе на следеће (Графикон 5):

- непостојање законског основа (разлога хитности) за спровођење преговарачког поступка без објављивања јавног позива; наручилац је себе својим поступањем довео у немогућност спровођења редовног (отвореног) поступка - 47%;
- необезбеђивање ефективне конкуренције међу понуђачима што је у супротности са начелима јавних набавки-позивање само једног, тачно одређеног понуђача - 39%;
- одуговлачење поступка, одлука о избору најповољније понуде се доноси 15-20 дана након отварања понуда - 2%;
- остало - 12%.

Графикон 5

Табела 10

Вредност преговарачких поступака по „хитности“, у 2012. години, по кварталима				
Квартали	Први квартал 2012. године	Други квартал 2012. године	Трећи квартал 2012. године	Четврти квартал 2012. године
Укупна вредност набавки без ПДВ-а*	2.744.656	8.743.669	710.978	1.247.410
Укупна вредност набавки у којима је уочена неправилност (без ПДВ-а)*	978.439	7.275.960	92.000	93.539
Заступљеност неправилности	35%	83%	13%	7%

*Вредности су изражене у хиљадама динара

Велика вредност преговарачких поступака у другом кварталу 2012. године, праћена високим степеном нерегуларности имала је за последицу да је просечан удео нерегуларних поступака у укупној вредности преговарачких поступака по „хитности“ за целу 2012. годину био висок и износио 64%. У предизборном (први квартал) и изборном (други квартал) периоду реализовано је 83% јавних набавки, а у другој половини године свега 17%. Просечна стопа нерегуларности код преговарачких поступака по „хитности“, у првој половини 2012. године, износила је 72%, док је у другој половини године била свега 9%.

О уоченим неправилностима у преговарачким поступцима по „хитности“, Управа је обавестила надлежне органе и то:

- 1) орган који врши надзор над пословањем наручиоца;
- 2) Министарство финансија, Сектор за буџетску инспекцију и ревизију;
- 3) Државну ревизорску институцију.

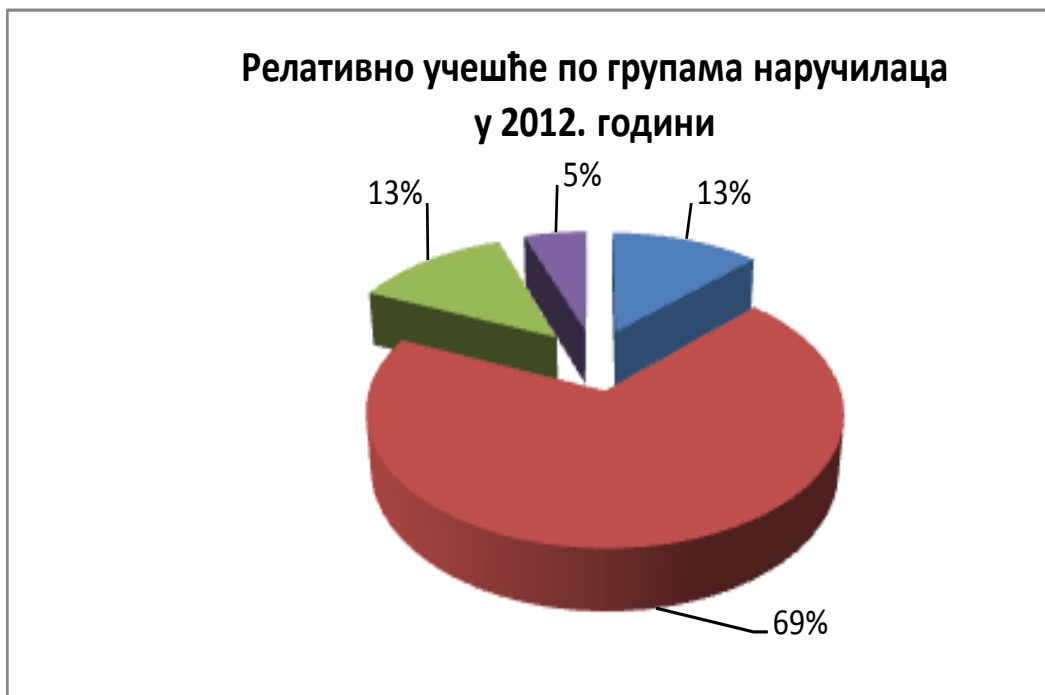
Трећи основ, посматрано по релативном значају, тј. процентуалној заступљености (13%), јесу „додатни радови и услуге“. Имајући у виду да је ефикасна контрола ових случајева могућа само провером „на терену“ од стране интерне и екстерне ревизије (Државне ревизорске институције), буџетске инспекције и органа истраге, извесно је да ће сузбијање неоправданих преговарачких поступака спроведених по овом основу зависити од ангажовања ових органа.

Четврти основ, посматран по релативном значају (9%) имају случајеви када наручилац у отвореном поступку или у другој фази рестриктивног поступка није добио ниједну понуду, односно у првој фази рестриктивног поступка ниједну пријаву. Имајући у виду значајно учешће овог основа у условима када су понуђачи, због економске кризе, принуђени на оштрију конкурентску борбу, налаже да се утврди шта је узрок овог нетипичног понашања: да ли је то неадекватно припремљена конкурсна документација од стране наручиоца који није упознат са тржишним приликама која онемогућава понуђаче да припреме понуду, да ли је реч о неинформисаности понуђача о актуелним тендерима и њиховој немогућности да благовремено припреме адекватну понуду, или је реч о неком другом разлогу. У првом случају, проблем је могуће превазићи додатним обукама наручилаца у којем би се упознали са начинима како да истраже тржиште и у складу са тим припреме конкурсну документацију тако да остваре јаку конкуренцију. Са друге стране, интензивнијом сарадњом са

понуђачима допринело би се њиховој бољој информисаности о одређеним тендерима, и помогло у њиховим напорима да сачине и поднесу што квалитетнију понуду.

Да би се утврдило код које се категорије наручилаца крију највећи потенцијали за рационализацију јавних набавки, потребно је сагледати релативни значај сваке од постојећих категорија³ (Графикон б).

Графикон б

Највећи релативни значај, изражен кроз вредност набавки, у 2012. години, имала су јавна предузећа (69%), следе државни органи и јавне установе са по 13% и на крају градска и општинска управа (5%). Наведени подаци указују да су јавна и јавна комунална предузећа она категорија наручилаца код које се крију највећи потенцијали за уштеде, посматрано у вредносном смислу.

Јавна предузећа су доминирала у вредносној структури јавних набавки, током читавог посматраног периода (Табела 11).

Табела 11

Упоредни преглед релативног учешћа по групама наручилаца (у %)											
Група наручилаца	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
државни органи	33	26	20	17	15	16	23	19	19	15	13
јавна предузећа	64	59	57	56	65	63	57	54	59	60	69
јавне установе	3	11	14	22	12	12	13	17	14	14	13
градска и општинска управа	/*	4	9	5	8	9	7	10	8	11	5

*Градска и општинска управа је, по чл.148. претходног Закона о јавним набавкама, почела да примењује Закон од 1. јануара 2003. године.

³ државни органи: органи државне управе и правосуђе
јавна предузећа: јавна предузећа и други облици предузећа који обављају делатност од општег интереса
јавне установе: здравство, култура, просвета
градска и општинска управа: органи и организације градске и општинске управе

Највећи наручиоци, посматрано по вредности уговорених јавних набавки, у 2012. години, били су: ЈП „Електропривреда Србије“, ЈП Термоелектране „Никола Тесла“ Обреновац, ЈП „Србијагас“ Нови Сад, ЕПС ЈП Рударски басен „Колубара“ Лазаревац, Републички фонд за здравствено осигурање Београд, ЈП-ЕПС ПД „Термоелектране и копови“ Костолац, Грађевинска дирекција Србије, Град Београд-градска управа, ЈКП „Београдске електране“ Београд итд. (списак највећих наручилаца дат је у Прилогу 2).

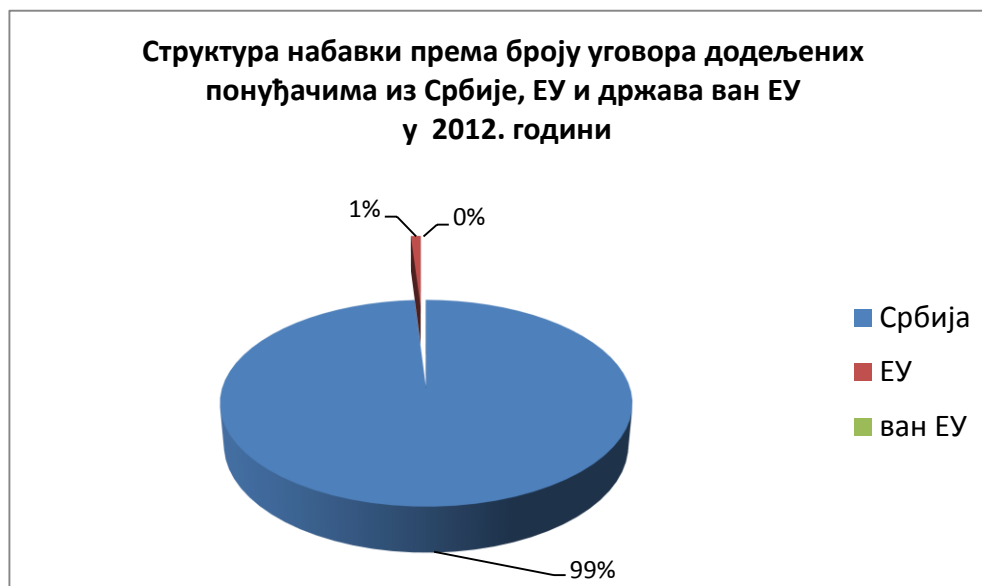
Уговори највеће вредности закључени су између ЈП „Србијагас“ Нови Сад и предузећа Euroframe из Словачке, потом између ЈКП „Информатика“ Нови Сад и предузећа Sago из Словеније, затим између ЕПС ЈП Рударски басен „Колубара“ и Предузећа за заштиту имовине и одржавање објеката „Колубара услуге“, затим између ЈП „Jat airways“ и Нафтне индустрије Србије, затим следе уговори које је ЈП „Електропривреда Србије“ склопило са Аик банком-Ниш, Комерцијалном банком-Београд и Конзорцијумом: Волксбанк и Unicredit bank, итд. (списак уговора највеће вредности налази се у Прилогу 3).

Највећи понуђачи, по вредности додељених уговора, у 2012. години, били су: Нафтна индустрија Србије, „Аик банка“ Ниш, Euroframe Словачка, Sago Словенија, Unicredit bank, Предузеће за заштиту имовине и одржавање објеката „Колубара услуге“, Комерцијална банка Београд, Нуро-Alpe-Adria-bank Београд, Farmalogist Београд итд. (списак највећих понуђача налази се у Прилогу 4).

Од укупног броја евидентираних уговора о јавним набавкама, домаћим понуђачима додељено је 99% уговора, а 1% уговора додељен је понуђачима из земаља чланица Европске уније (Табела 12, Графикон 7), што значи да је структура, током десет година примене Закона, остала готово непромењена (Табела 13).

Табела 12

Јавне набавке велике вредности додељене понуђачима из Србије, ЕУ и из држава ван ЕУ у 2012. години		
Држава понуђача	Број додељених уговора	Уговорена вредност (у хиљадама динара)
Србија	33.907	225.998.208
ЕУ	127	14.649.241
Државе ван ЕУ	79	17.384.342

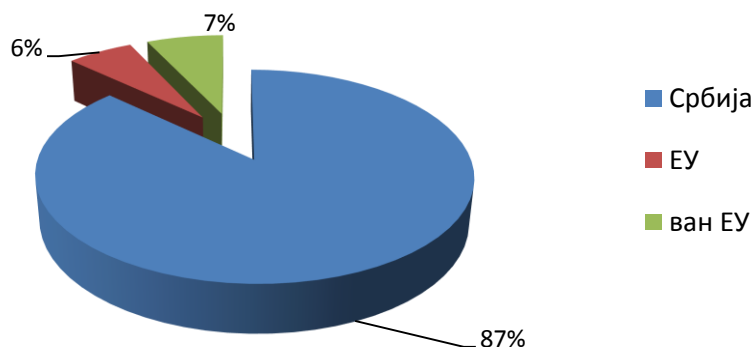

Табела 13

Упоредни преглед набавки према броју уговора додељених понуђачима из Србије, ЕУ и држава ван ЕУ (у %)											
Држава понуђача	2002. година	2003. година	2004. година	2005. година	2006. година	2007. година	2008. година	2009. година	2010. година	2011. година	2012. година
Србија	97	97	97	97	98	98	99	99	99	99	99
ЕУ	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1
Државе ван ЕУ	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0

Посматрано по вредности уговора, домаћим понуђачима је додељено 87% вредности набавки, понуђачима ван ЕУ 7%, а понуђачима из Европске уније 6% (Графикон 8).

**Структура набавки према вредности
додељених уговора понуђачима из Србије, ЕУ
и ван ЕУ**

Табела 14

**Упоредни преглед набавки према вредности уговора додељених понуђачима
из Србије, ЕУ и држава ван ЕУ (у %)**

Држава понуђача	2002. година	2003. година	2004. година	2005. година	2006. година	2007. година	2008. година	2009. година	2010. година	2011. година	2012. година
Србија	79	84	91	91	91	95	93	96	97	98	87
ЕУ	19	13	6	4	5	2	4	2	2	1	6
Државе ван ЕУ	2	3	3	5	4	3	3	2	1	1	7

У 2012. години дошло је до смањења учешћа домаћих понуђача у укупној вредности закључених уговора о јавним набавкама, док је значајно повећано учешће понуђача из земаља ван ЕУ, као и оних из ЕУ у поређењу са претходних седам година од када су регистровани ефекти увођења преференцијала за домаће понуђаче.

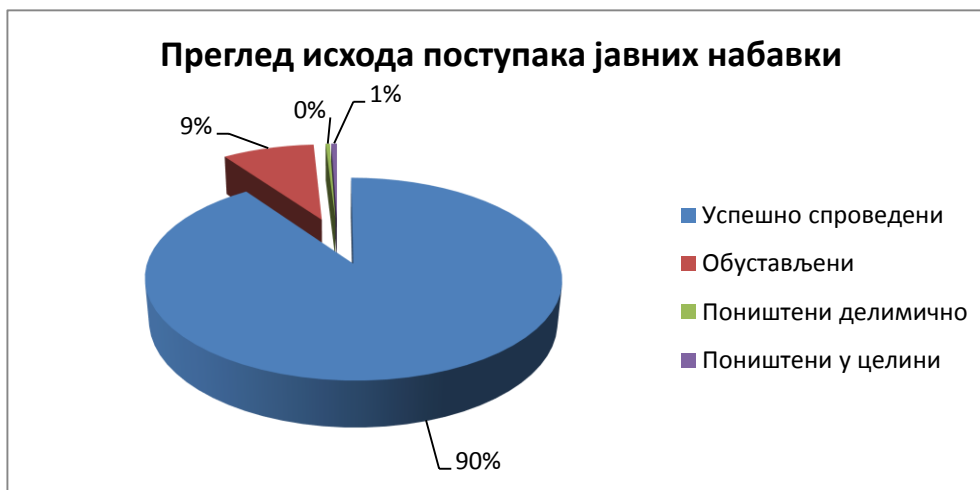
За оцену успешности спровођења поступака јавних набавки у Србији, може се користити показатељ исхода поступака који показује колико је поступака јавних набавки успешно окончано закључењем уговора, а колико је обустављено или поништено (Табела 15 и Графикон 9).

Табела 15

Исход поступка	Број поступака велике вредности	Број поступака мале вредности	Укупно
Успешно спроведени	18.803	42.686	61.489
Обустављени	3.362	2.613	5.975
Поништени делимично	217	68	285
Поништени у целини	253	117	370
Укупно	22.635	45.484	68.119

Подаци представљени на графикону 9 показују да је 90% поступака јавних набавки успешно окончано, док је свега 9% обустављено.

Графикон 9

Међу разлозима за обустављање поступака, доминира основ да од понуђача није добијена ниједна исправна, одговарајућа и прихватљива понуда (у 52% случајева), због чега се наручилац морао одлучити за обуставу поступка (Графикон 10). Овај податак недвосмислено говори у прилог томе да је потребно појачати едукацију како наручиоца, тако и понуђача, у циљу добијања што већег броја понуда.

Графикон 10

Закључци и препоруке

Као позитивна карактеристика система јавних набавки у Србији може се издвојити да је 9 од 10 започетих поступака јавних набавки успешно окончано, што указује на релативно висок степен успешности спровођења јавних набавки.

Оно што, међутим, остаје као главно негативно обележје јесте висока заступљеност преговарачких поступака, посебно оних са само једним понуђачем. Стога се као добрим може оценити решење у новом Закону о јавним набавкама који је почео да се примењује од 1. априла 2013. године којим је напуштено до тада важеће решење по коме се од понуђача очекује да реагују на информације из јавно објављених огласа и уместо њега уводи да Управа за јавне набавке мора да даје претходно мишљење за спровођење преговарачког поступка без претходног објављивања.

Такође је неопходно обезбедити довољне административне капацитете Управи за јавне набавке која, по новом Закону, има важну превентивну улогу у спречавању закључивања уговора по неоснованим преговарачким поступцима.

Потребно је увести механизме боље организације и контроле јавних набавки унутар великих наручилаца из категорија: јавних предузећа, установа, државних органа и локалних самоуправа како би се повећала ефикасност спровођења јавних набавки и смањиле нерегуларности.

Поред интерних механизма контроле, важно је остварити и ефикасну екстерну контролу успостављањем механизма координације између Управе за јавне набавке која врши праћење поступака јавних набавки, Републичке комисије за заштиту права у поступцима јавних набавки која такође има значајну превентивну улогу поништавањем нерегуларних поступака и онемогућавањем да они заврше закључивањем уговора, као и важних контролних институција попут Државне ревизорске институције. Такође је неопходно да поменута регулаторна и контролна тела остваре добру сарадњу са правосуђем, а пре свега Тужилаштвом, Вишим прекршајним судом и Управним судом.